

Yardımlaşmada sıra takibi

Gemlik'ten okuyucumuz: “Aldatma şüphesi olan dilencilere yardım edilir mi?”

Eğer gerçek durumlarını biliyorsak ve fakir olduklarından emin isek şüphesiz yardım edilir.

Hile yaptıkları ve dolandırıcı oldukları şüphesi uyandıran kimseler için ise doğru olan, haklarında sû-i zan yapmamaktır, yani hüsn-ü zan imkânı varsa hüsn-ü zan yapmaktır.

Böyle kimselerle mümkünse, nezaket sınırları içinde kişiliklerini ve gerçek hallerini tanımaya yönelik saygı ve sevgi temelinde bir diyalog geliştirilebilir. İncitilmeden husûsî bir şekilde yaklaşılabilir. Başlangıçta haklarındaki hüsn-i zannımızı kaybetmemize gerek yoktur.

Neticede, yalan söyledikleri konusunda emin olduğumuz fakir olmayan kimselere yardım yapmamıza lüzum yoktur.

Yardımda bu vartalara düşmemek için Kur'ân'ın yardım ve iyilikler için getirdiği sıralamayı prensip olarak takip etmek en güvenli yolu teşkil eder. Kur'ân, “Allah’a ibadet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolcuya, ellerinizin altında bulunanlara (köle, cariye, hizmetçi ve benzerlerine) iyi davranın; Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseyi sevmez”¹ buyurmaktadır.

Demek, yardım ve iyilik yapılacak kişilerin seçiminde en yakından en uzağa doğru bir sıra takip edilmesi Kur'ân'ın tercihidir. Bu sıralamayı takip edersek aldanma şansımız olmaz. Çünkü yakınlarımızın gerçek durumlarını biliriz ve onlar bizi aldatmazlar. Yani önce anne ve babadan başlanır, sonra kardeşlere bakılır. Anne baba veya öz kardeşler içinde ihtiyaç içinde olan varsa, öncelik onlarındır. Sonra yakın akrabalar, yani annenin ve babanın öz kardeşleri ve onların çocukları gelir. Yakın akrabalar içinde ihtiyaç varsa, onlara öncelik verilir. Daha sonra yakın-uzak fark etmeksizin sâir akrabalar... Ardından yakın komşu... Sonra uzak komşu gözetilir. Sonra arkadaşlarımız, ardından yolda kalmış yolcular gözetilir.

Bu sıra içinde bizi aldatacak bir zümre çıkmaz. Çünkü onlar bizim tanıdıklarımız ve âyete göre de sorumlu olduklarımızdır. Aynı zamanda bu sırayı takip etmekte sıla-i rahim sevabı da vardır.

Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm buyurur ki: “Allah, merhametli olanlara rahmetle muâmele eder. Öyleyse, sizler yeryüzündekilere karşı merhametli olun ki, semada bulunanlar da size rahmet etsinler. Rahim (akrabalık bağı) Rahman’dan bir bağıdır. Kim bunu korursa Allah onunla rahmet bağı kurar, kim de koparırsa, Allah ondan rahmet bağı koparır.”²

* Hz. Aişe (ra) anlatıyor: “Resulullah (asm) buyurdular ki: ‘Rahm, Arş’a asılıdır ve şöyle duâ eder: ‘Kim beni devam ettirirse Allah ona rahmetini ulaştırsın. Kim benden koparsa Allah da ondan rahmetini koparsın.’”³

* Selman İbnu Âmir (ra) anlatıyor: “Resulullah (asm) buyurdular ki: ‘Fakirlere yapılan tasadduk bir sadakadır. Ama akrabaya yapılan ikidir: Biri sıla- i rahim, diğeri sadaka sevabı getirir.’”⁴

Herkes zikrettiğimiz bu âyetin ve hadislerin yüklediği sorumlulukları dikkate alsa, esasen orta yerde dilenci de kalmaz. Dolayısıyla dilenci kılığında dolandırıcılara da meydan verilmiş olmaz. Demek oluyor ki biz, Kur’ân’ı ve sünneti ihmal edişimizin vebalini bazen aldatılmakla ödeyebiliyoruz. Bu da kaderin adaleti olsa gerektir.

Dipnotlar:

1- Nisâ Sûresi, 4/36.

2- Tirmizî, Birr 16, (1925); Ebü Dâvud, Edeb 66, (4941)

3- Buharî, Edeb 13; Müslim” Birr 17, (2555).

4- Nesâî, Zekât 82, (5, 92); Tirmizi, Zekât 26, (658); İbnu Mâce, Zekât 28, (1844).